

Brüssel, 24.7.2020
COM(2020) 607 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**ELi strateegia, mis käsitleb tulemuslikumat võitlust laste seksuaalse väärkohtlemise
vastu**

SISSEJUHATUS

ELi põhiõiguste hartas tunnistatakse lisaks muule, et lastel on õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele. 1989. aastal vastu võetud ÜRO lapse õiguste konventsioonis sätestatakse lapse õigus kaitsele igasuguse vägivalla eest¹.

Laste seksuaalne kuritarvitamine on eriti tõsine kuritegu, millel on kuriteohvritele laiaulatuslikud ja **elukestvad tagajärjed**. Lastele kannatuste põhjustamisega kaasneb nende kuritegude puhul ka **märkimisväärne ja pikaajaline sotsiaalne kahju**. Paljudel juhtudel väärkohtlevad lapsi inimesed, keda lapsed tunnevad ja usaldavad ning kellest nad sõltuvad². See teeb selliste kuritegude ärahoidmise ja tuvastamise eriti keeruliseks. On märke selle kohta, et **COVID-19** kriis on probleemi süvendanud,³ eriti **laste puhul, kes elavad kuritarvitajaga koos**⁴. Lisaks **veedavad lapsed varasemast enam aega internetis ja nad teevad seda tõenäoliselt ilma järelevalveta**. Kuigi nii on lapsed saanud jätkata õpinguid ja suhelda sõpradega, on märke sellest, et lastel on suurem oht puutuda kokku **netiahistajatega**⁵. Kuna rohkem kurjategijaid on kodus isolatsioonis, on ka **nõudlus lasteporno järele** kasvanud (nt mõnes liikmesriigis 25 % võrra⁶), mis omakorda toob kaasa suurema nõudluse uue materjali järele, ning seega ka **uued kuritarvitamise juhtumid**⁷.

Euroopa Nõukogu hinnangul langeb Euroopas **viiest lapsest üks** mõne seksuaalse vägivalla vormi ohvriks⁸. Laste seksuaalsel väärkohtlemisel ja seksuaalsel ärakasutamisel võib olla eri vorme ja need võivad toimuda **nii internetis** (nt lapse sundimine seksuaaltegevuses osalema otseülekanne kaudu või lasteporno levitamine internetis) **kui ka mujal** (nt lapsega seksuaaltegevuses osalemine või lapse kaasamine lasteprostitutsiooni)⁹. Kui väärkohtlemist salvestatakse ja jagatakse internetis, on kahju veelgi suurem. Kuriteohvrid peavad elama teadmiselega, et kuriteost tehtud pildid ja videod, kus näidatakse nende elu kõige hirmsamaid hetki, ringlevad kõikjal ja igauks, kes tahab, võib neid näha, ka nende sõbrad või sugulased.

Digimaailma hüppelist arengut on ära kasutatud ja see kuritegu on muutunud **tõeliselt üleilmseks**. Kahjuks on see kaasa aidanud lasteporno üleilmse turu loomisele. Viimastel aastatel on internetis toimuvatest laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumitest teatamiste arv ELis **järsult kasvanud** (nt jagatud piltide arv ELis, kuriteohvrite arv ELis jne): 23 000 teatest 2010. aastal rohkem kui 725 000 teateni 2019. aastal, ja need puudutasid muu hulgas

¹ Kodus aset leidva lapse seksuaalse kuritarvitamise puhul on oluline ka [Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsioon](#) (CETS. 210; COM 2016(111) final).

² See hõlmab eelkõige hooldeasutustes elavaid puudega lapsi.

³ Europol, [Exploiting isolation: Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic](#) (Isolatsiooni ärakasutamine: kurjategijad ja internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise ohvrid COVID-19 pandeemia ajal), 19. juuni 2020.

⁴ WePROTECT Global Alliance, World Childhood Foundation (Maailma Lapsepõlve Fond), Unicef, UNDOC, WHO, Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit, üleilmne partnerlus End Violence Against Children ja UNESCO, [„COVID-19 and its implications for protecting children online“](#), (COVID-19 ja selle mõju laste kaitsmisele internetis), aprill 2020.

⁵ *Ibid.*

⁶ Europol, [Exploiting isolation: Offenders and victims of online child sexual abuse during the COVID-19 pandemic](#) (Isolatsiooni ärakasutamine: kurjategijad ja internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise ohvrid COVID-19 pandeemia ajal), 19. juuni 2020.

⁷ USA kadunud ja seksuaalselt ärakasutatud laste riikliku keskuse (US National Centre for Missing and Exploited Children) andmetel laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite teadete arv [neljakordistis 2020. aasta aprillis](#) (4,1 miljonit teadet) võrreldes 2019. aasta aprilliga (umbes 1 miljon teadet).

⁸ Euroopa Nõukogu, [One in Five campaign](#) (kampania „Üks viiest“).

⁹ Selles strateegias viidatakse lihtsuse huvides laste seksuaalsele kuritarvitamisele, kuid selle all tuleks mõista ka laste seksuaalset ärakasutamist ja lastepornot (mida nimetatakse õigusnormides „lapspornoks“).

üle 3 miljoni pildi ja video¹⁰. Sarnane järsk kasv on toimunud üleilmselt: ühest miljonist teatest 2010. aastal pea 17 miljoni teateni 2019. aastal, ja need hõlmasid ligi 70 miljonit pilti ja videot¹¹. Teated näitavad, et **suurem osa lastepornost asub praegu ELis paiknevates serverites** (ELi osakaal oli 2016. aastal üle poole ja ületas 2019. aastal kahte kolmandikku)¹².

Hiljuti avastati Saksamaal laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite uurimisel rohkem kui 30 000 võimalikku kahtlusalust, kes kasutasid rühmavestlusi ja sõnumiteenust, et jagada materjale, kutsuda üksteist üles looma uut materjali ning pakkuda nõuandeid ja soovitusi selle kohta, kuidas ohvreid ahvatleda ja oma tegevust varjata¹³. Otspunktkrüpteerimise kasutamine teeb kuritegude toimepanijate tuvastamise keeruliseks, kui mitte võimatuks. Asjaomase näite puhul on tänaseks Saksamaal tuvastatud vaid 72 kahtlusalust ja 44 kuriteoohvrit.

Kuigi **otspunktkrüpteerimise** kasutuselevõtt on kasulik side privaatsuse ja turvalisuse tagamisel, hõlbustab see ühtlasi kurjategijate juurdepääsu turvalistele kanalitele, kus nad saavad oma tegevust, näiteks piltide ja videotega kauplemist õiguskaitseasutuste eest varjata. Seetõttu tuleb krüpteerimistehnoloogia kriminaalsel eesmärgil kasutamise varjukuljega **viivitamata tegeleda**, võttes kasutusele võimalikud lahendused, mis võimaldaksid ettevõtetel **tuvastada** otspunktkrüpteeritud elektroonilises sides esinevat laste seksuaalset kuritarvitamist **ja sellest teada anda**. Lahendus peaks kaitsma nii elektroonilise side privaatsust kui ka lapsi seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise eest, samuti lastepornos kujutatud lapse privaatsust.

Laste seksuaalse kuritarvitamise vastane võitlus on **ELi jaoks prioriteet**. Nii Euroopa Parlament¹⁴ kui ka nõukogu¹⁵ on nõudnud edasiste konkreetsete meetmete võtmist. Sarnaseid üleskutseid on tehtud üleilmselt mitmel foorumitel,¹⁶ sealhulgas on neid teinud meedia,¹⁷ sest on saanud selgeks, et maailm tervikuna on selliste kuritegude vastast **võitlust kaotamas** ega suuda tulemuslikult kaitsta iga lapse õigust elada vägivallatut elu. Seetõttu peab EL **oma jõupingutused ümber hindama ja neid suurendama**.

Käesoleva strateegia eesmärk on saavutada tulemuslik reageerimine ELi tasandil, et võidelda laste seksuaalse kuritarvitamise vastu. Strateegiaga luuakse raamistik, **mille abil oleks võimalik jõuliselt ning terviklikult reageerida** kuritegudele, mis pannakse toime **internetis ja mujal**. Selles esitatakse **kaheksa algatust**, mille eesmärk on rakendada ja arendada sobivat õigusraamistikku, tugevdada võetavaid õiguskaitsemeetmeid ning kaasata mitmeid

¹⁰ Ameerika Ühendriikide [National Centre for Missing and Exploited Children \(NCMEC\)](#) (kadunud ja seksuaalselt ärakasutatud laste riikliku keskuse) andmetel. Ameerika Ühendriikide õiguse kohaselt peavad Ameerika Ühendriikides asuvad internetiettevõtted teavitama NCMECd laste seksuaalse kuritarvitamise mis tahes juhtumitest, mida nad oma võrkudest leiavad. Seejärel edastab NCMEC asjaomased teated meetmete võtmiseks asjakohastele riigiasutustele üle kogu maailma. Kuna suurimad internetiettevõtted asuvad Ameerika Ühendriikides, on NCMEC tegelikult enda kätte koondanud üleilmse laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumitest teavitamise.

¹¹ *Ibid.*

¹² Vihjetelefon Internet Watch Foundation, [aastaruanded 2016–2019](#).

¹³ BBC, [Germany investigates 30,000 suspects over paedophile network](#), 29. juuni 2020;

Frankfurter Allgemeine, [Die schockierende Zahl des Tages: 30.000 Verdächtige](#), 29. juuni 2020.

¹⁴ 2019. aasta novembri [resolutsioon laste õiguste kohta seoses ÜRO lapse õiguste konventsiooni 30. aastapäevaga](#).

¹⁵ [Nõukogu järeldused laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemise kohta](#), oktoober 2019.

¹⁶ Näiteks [WePROTECT Global Alliance'i \(laste seksuaalse kuritarvitamise vastu internetis\) 2019. aasta detsembri tippkohtumisel](#) või „[Viie silma](#)“ (Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Kanada, Austraalia ja Uus-Meremaa) kohtumisel, mis toimus [2019. aasta juulis](#).

¹⁷ Vt näiteks New York Timesis [2019. aasta septembrist](#) kuni [2020. aasta veebruarini](#) ilmunud artiklite kogumik, kus probleemi sügavus ja keerukus toodi avalikkuse ette.

sidusrühmi koordineeritud tegevusse, mis puudutab kuritarvitamise **ärahoimist, kriminaaluurimist ja kuriteoohvrite abistamist**. Algatustes kasutatakse ära kõik ELi tasandil **kättesaadavad vahendid**, mis puudutavad nii **ELi materiaalõigust** (I jagu) kui ka **rahastamist ja koostööd** (II jagu)¹⁸. Käesolevat strateegia rakendatakse järgmise viie aasta jooksul (2020–2025)¹⁹.

I. LASTE KAITSmiseks SOBIVA ÕIGUSRAAMISTIKU RAKENDAMINE JA ARENDAMINE

2011. aastal tegi EL olulise sammu, kui võttis vastu laste seksuaalset kuritarvitamist käsitleva direktiivi (2011/93/EL²⁰), mille **rakendamine** tuleb nüüd liikmesriikides **kiiremas korras** lõpule viia. Samal ajal on vaja võimalikud kindlaks tehtud õiguslüngad kõige asjakohasemate meetmete abil kõrvaldada.

1. Tagada kehtiva õigusakti (direktiiv 2011/93/EL) täielik rakendamine

Laste seksuaalset kuritarvitamist käsitlev direktiiv oli esimene **terviklik ELi õigusakt**, milles kehtestatakse miinimumeeskirjad, millega määratletakse kuriteokoosseisud ja karistused laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno korral, ning mis hõlmab süütegude ärahoimist, uurimist ja süüdistuse esitamist ning kuriteoohvrite abistamist ja kaitset.

Kuriteod hõlmavad **internetis ja mujal** esinevaid olukordi, näiteks lasteporno vaatamine ja levitamine internetis, ahvatlemine (st internetis lapsega emotsionaalse sideme loomine seksuaalse kuritarvitamise eesmärgil) ja seksuaalne kuritarvitamine veebikaamera kaudu. Lisaks kriminaalõigusele ja kriminaalmenetlusõigusele nõutakse direktiivis liikmesriikidel ka laiaulatuslike haldusmeetmete (st muude kui seadusandlike meetmete) kohaldamist, näiteks liikmesriikide vahel Euroopa karistusregistrite infosüsteemi (ECRIS) kaudu niisuguste karistusregistri andmete vahetamine, mida kasutatakse värbamiseelsel sõelumisel ametikohtade puhul, mis hõlmavad otsust ja järjepidevat suhtlemist lastega, või niisuguste spetsialistide koolitamine, kes võivad tõenäoliselt kokku puutuda seksuaalse kuritarvitamise lapsohvritega. Nende meetmete puhul tuleb kaasata **mitmeid osalejaid** eri valitsemisaladelt (nt õiguskaitse, tervishoid, haridus, sotsiaalteenuste valdkond, lastekaitse, kohtusüsteem ja õiguspraktikud) ning samuti eraõiguslikud üksused (näiteks tööstus ja kodanikuühiskond).

Liikmesriigid on teinud asjaomase direktiivi rakendamisel **märkimisväärseid edusamme**. Siiski saaks direktiivi kõiki võimalusi veelgi paremini ära kasutada, kui liikmesriikides **rakendatakse kõiki selle sätteid täielikult**. Probleemid püsivad **ärahoimise** (eelkõige ennetusprogrammid kurjategijatele ja inimestele, kes kardavad, et nad võivad kuriteo toime panna), **kriminaalõiguse** (eelkõige süütegude ja karistusmäärade määratlemine) ning **lapsohvrite abistamise, toetamise ja kaitse meetmete** valdkonnas²¹. Täieliku rakendamise tagamiseks algatas komisjon 2019. aastal 23 liikmesriigi suhtes **rikkumismenetluse**²².

¹⁸ Korraldatud sihtotstarbeliste konsultatsioonide kohta lisateabe saamiseks vt [asjaomase algatuse tegevuskava](#).

¹⁹ Käesoleva strateegia rakendamist koordineeritakse koos teiste asjakohaste strateegiatega rakendamisega, mille komisjon on hiljuti vastu võtnud või võtab peagi vastu, sealhulgas seoses laste õiguste, kuriteoohvrite õiguste, inimkaubanduse, julgeolekuliidu ja soolise võrdõiguslikkusega.

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta [direktiiv 2011/93/EL](#), mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust (ELT L 335, 17.12.2011). Lihtsuse huvides viidatakse dokumendis asjaomasele õigusaktile kui laste seksuaalset kuritarvitamist käsitlevale direktiivile.

²¹ Lisateabe saamiseks vt [komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule, milles hinnatakse, kui suures osas on liikmesriigid võtnud vajalikke meetmeid, et täita 13. detsembri 2011. aasta](#)

Komisjon jätkab tihedat koostööd liikmesriikidega, et lahendada **esmajärjekorras** kõik ülejäänud küsimused ja tagada direktiivi täielik rakendamine ning järgimine kogu ELis. Ühtlasi jätkab komisjon asjaomases valdkonnas liikmesriikide töö toetamiseks **parimate tavade** ja saadud õppetundide vahetamise hõlbustamist²³.

Põhimeede

⇒ *Liikmesriigid peavad esmajärjekorras viima lõpule laste seksuaalset kuritarvitamist käsitleva direktiivi **rakendamise**. Kiire rakendamise tagamiseks jätkab komisjon vajaduse korral rikkumismenetluse kaudu oma aluslepingutest tulenevate **sekkumisvõimetuste** kasutamist.*

2. Tagada, et ELi õigusaktide alusel oleks võimalik tulemuslikult reageerida

Komisjon hindab, kas **laste seksuaalset kuritarvitamist käsitlevat direktiivi** tuleb ajakohastada, võttes arvesse allpool esitatud 3. algatuses osutatud uuringut. Lisaks laste seksuaalset kuritarvitamist käsitlevale direktiivile on **ELi tasandil** olemas mitu **õigusakti**, mis toetavad ja kujundavad laste seksuaalse kuritarvitamise vastast võitlust, eriti selles osas, mis puudutab erasektori rolli laste seksuaalse kuritarvitamise ärahoidmisel ja selle vastu võitlemisel.

Elektrooniliste tõendite ettepanekutel,²⁴ mille komisjon esitas 2018. aasta aprillis, on oluline roll kiire juurdepääsu hõlbustamiseks erasektori käes olevatele otsustava tähtsusega tõenditele, näiteks lasteporno üles laadinud ja jaganud isikute identiteedile. Komisjon kordab oma üleskutset ettepanekud **kiiresti vastu võtta**.

Lisaks hõlmab asjaomane raamistik **e-kaubanduse direktiivi**,²⁵ millega määratakse kindlaks kehtivad veebipõhiste vahendajate vastutuse eeskirjad ning tagatakse ebaseaduslikust veebisüsteemide teavitamise ja selle eemaldamise mehhanismid, ning **e-privatsuse direktiivi**.²⁶ Komisjoni ettepanekuga võtta vastu **privatsust ja elektroonilist sidet käsitlev määrus**,²⁷ mida Euroopa Parlament ja nõukogu praegu arutavad, ajakohastatakse õigusraamistik ning asendatakse eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv. Alates 2020. aasta

---

[direktiivi 2011/93/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust](#) (COM(2016) 871 final), ning [komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule 13. detsembril 2011. aasta direktiivi 2011/93/EL \(mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust\) artiklis 25 osutatud meetmete rakendamise hindamise kohta](#) (COM(2016) 872 final).

²² Kõik liikmesriigid, v.a Taani (kelle suhtes direktiiv ei ole siduv), ning Küpros, Iirimaa ja Madalmaad (direktiivi järgimist käsitlev dialoog on asjaomaste riikidega käimas).

²³ Selleks et toetada liikmesriike direktiivi rakendamisel, on komisjon alates 2017. aastast korraldanud kuus ekspertide seminari. Veel üks ennetamist käsitlev seminar toimub hiljemalt 2020. aasta neljandas kvartalis.

²⁴ [Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus](#), mis käsitleb Euroopa andmeesitamismäärust ja Euroopa andmesäilitamismäärust elektrooniliste tõendite hankimiseks kriminaalasjades (COM(2018) 225 final); ning

[ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv](#), millega kehtestatakse ühtlustatud normid kriminaalmenetluses tõendite kogumise eesmärgil esindajate määramise kohta (COM(2018) 226 final).

²⁵ [Direktiiv 2000/31/EÜ](#) infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT L 178, 17.7.2000).

²⁶ [Direktiiv 2002/58/EÜ](#), milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002).

²⁷ [Ettepanek: määrus](#), milles käsitletakse eraelu austamist ja isikuandmete kaitset elektroonilise side puhul (privatsust ja elektroonilist sidet käsitlev määrus) (COM(2017) 10 final).

detsembrist on e-privatsuse direktiivil **elektroonilise side seadustiku**²⁸ tõttu laiendatud kohaldamisala. Seeläbi võib tekkida oht, et teatud ettevõtted ei saa (e-privatsuse direktiivi artikli 15 lõike 1 kohaselt vastu võetud riiklike õigusmeetmete puudumisel) enam võtta vabatahtlikke meetmeid, mis puudutavad internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise tuvastamist, sellesisulise materjali eemaldamist ja sellest teatamist. Komisjoni arvates on asjaomase probleemiga tegelemiseks vaja **viivitamata võtta meetmeid**. Seetõttu teeb komisjon ettepaneku rangelt piiritletud seadusandliku lahenduse kohta, mille ainus eesmärk on võimaldada praeguse vabatahtliku tegevuse jätkamist. See lahendus annaks piisavalt aega, mis on vajalik uue pikaajalise õigusraamistiku vastuvõtmiseks, tagades samas põhiõiguste (sealhulgas õigus eraelu puutumatusle ja isikuandmete kaitsele) austamise.

Komisjon on võtnud ülesandeks teha digiteenuseid käsitleva õigusraamistiku kohta ettepanekuid, mis mõjutaksid võitlust lastepornoga internetis. **Digiteenuste õigusakti** pakettis, mille kohta on kavas teha ettepanek 2020. aasta lõpuks,²⁹ selgitatakse ning ajakohastatakse digiteenustega seotud vastutuse ja turvalisuse reegleid. Sellega seoses kaalub komisjon vajadust kaotada takistavad asjaolud vabatahtlike meetmete võtmiseks internetis vahendatava ebaseadusliku sisu, kaupade või teenustega tegelemiseks, eelkõige seoses sellega, mis puudutab veebiplatvormi teenuseid.

Komisjon leiab, et internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemine vajab selgeid **siduvaid kohustusi**, et tuvastada laste seksuaalset kuritarvitamist internetis ja sellest teavitada, et tuua internetis toimuva kuritarvitamise probleemiga tegelemisel rohkem selgust ja kindlust nii õiguskaitseasutuste kui ka asjaomaste erasektori osalejate töösse. Komisjon alustab **valdkondliku õigusakti** ettevalmistamist, et tulemuslikumalt tegeleda internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise probleemiga, järgides täielikult põhiõigusi, sealhulgas eelkõige sõnavabadust ning isikuandmete ja eraelu puutumatusle kaitset. Õigusakti põhielemendid on vastutuse ja läbipaistvuse tagamise mehhanismid, milles 6. algatuses viidatud keskus saaks osaleda.

Europoli määrus,³⁰ millega määratakse kindlaks Europoli tegevuse ulatus, on samuti oluline³¹. Komisjon esitas oma 2020. aasta tööprogrammis seadusandliku ettepaneku

²⁸ [Direktiiv \(EL\) 2018/1972](#), millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018). Selle direktiiviga laiendatakse eraelu puutumatusle ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi kohaldamisala isikutevahelistele OTT-teenustele (over-the-top services), näiteks Messengeri teenustele ja e-postile. E-privatsuse direktiiv ei sisalda õiguslikku alust sisu ja andmeliiklusandmete vabatahtlikuks töötlemiseks laste seksuaalse kuritarvitamise tuvastamise eesmärgil. Teenuseosutajad võivad asjaomaseid meetmeid konfidentsiaalsuse õiguse piiramiseks rakendada üksnes juhul, kui need põhinevad riigisisel seadusandlikul meetmel, mis vastab direktiivi artikli 15 nõuetele (proportsionaalsus jne). Asjaomaste seadusandlike meetmete puudumisel puudub õiguslik alus niisugustel meetmetel, mida sisu või andmeliiklusandmeid töötlevad teenuseosutajad kasutavad laste seksuaalse kuritarvitamise tuvastamiseks.

²⁹ Komisjon algatas 2. juunil 2020 digiteenuste õigusakti paketi teemal [avaliku konsultatsiooni](#).

³⁰ [Määrus \(EL\) 2016/794](#), mis käsitleb Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ametit (Europol) (ELT L 135, 24.5.2016). [Eurojusti määrus](#) (määrus (EL) 2018/1727 Euroopa Liidu Kriminaalõiguslase Koostöö Ameti (Eurojust) kohta (ELT L 295/138, 21.11.2018) on samuti oluline.

³¹ Asjaomase raamistiku puhul on olulised ka järgmised õigusaktid:

- 27. aprillil 2016. aasta [määrus \(EL\) 2016/679](#) füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016), eriti artiklid 6, 23 ja põhjendus 50.
- 14. novembri 2018. aasta [direktiiviga \(EL\) 2018/1808](#) (millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), et võtta arvesse muutuvat turuolukorda) (ELT L 303, 28.11.2018) kehtestati uued eeskirjad, mille alusel nõutakse, et platvormid tegutseksid vastutustundlikult enda hallatava kolmandate isikute lisatava sisu suhtes, et paremini kaitsta avalikkust spetsiifilise ebaseadusliku või kahjuliku sisu (sh lasteporno) levitamise eest.

Europoli volituste tugevdamiseks, et parandada operatiivset politseikoostööd. Europoli toetus, mida ta saab pakkuda, on kiiresti kasvava laste seksuaalse kuritarvitamise probleemi tõttu **piiratud**. Lisaks on Europoli toetus liikmesriikidele **takistatud seetõttu, et isikuandmed ei laeku otse erasektorilt**, kelle taristut kuriteo toimepanijad kasutavad ära lasteporno hostimiseks ja jagamiseks. Euroopa Komisjon hindab asjaomaseid küsimusi täiendavalt eelseisva **Europoli volituste läbivaatamise** raames, mis on kavas vastu võtta 2020. aasta neljandas kvartalis.

Need võimalikud seadusandlikud muudatused on **kooskõlas** ELi poliitikaga laste seksuaalse kuritarvitamisega võitlemisel ja peaksid tagama asjakohase õigusraamistiku, mis võimaldab ja toetab asjaomaseid sidusrühmi laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite **ärahooldmisel, tuvastamisel, neist teavitamisel ja laste kaitsmiseks tulemuslike meetmete võtmisel**.

Põhimeetmed

- ⇒ *Esimeses etapis teeb komisjon esmajärjekorras ettepaneku vajaliku õigusakti kohta, eesmärgiga tagada, et elektroonilise side teenuste osutajad saavad pärast 2020. aasta detsembrist jätkata oma praegust vabatahtlikku tegevust, et tuvastada oma süsteemides laste seksuaalset kuritarvitamist;*
- ⇒ *teises etapis teeb komisjon 2021. aasta teiseks kvartaliks ettepaneku vajaliku õigusakti kohta, et tulemuslikult võidelda internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamisega, tehes muu hulgas asjaomastele internetipõhiste teenuste osutajatele kohustuseks tuvastada teadaolev lasteporno ja teha sellest teatamine neile kohustuslikuks.*

3. Teha kindlaks õiguslüngad, parimad tavad ja prioriteetsed meetmed

Liikmesriikide poolt komisjonile edastatud ülevõtmismeetmete hulka kuuluvad meetmed, mis ei ole laste seksuaalset kuritarvitamist käsitlevas direktiivis konkreetselt nõutud, kuid mida liikmesriigid pidasid laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemisel vajalikuks³². See näitab, et võib esineda olulisi küsimusi, mida direktiivis **ei ole piisavalt käsitletud**. Komisjon kutsus 2019. aasta septembris kokku ekspertide seminari, et koguda lisateavet võimalike õiguslünkade kohta ja järeldas selle lõpus, et lisatõendite kogumist tuleb jätkata.

Kuna direktiiv võeti vastu 2011. aastal, tuleks hinnata ka selle **rakendamist praktikas**, võttes muude kriteeriumide hulgas arvesse selle tulemuslikkust, tõhusust, asjakohasust, sidusust ja ELi lisaväärtust. Asjaomase hindamise puhul tuleks eelkõige kaaluda selliste kuritegude **veebiaspekte**, kui esineb kahtlusi, kas praegune raamistik on **eesmärgipärane üheksa aasta möödudes**, mil on toimunud olulised tehnoloogilised muudatused ja veebipõhine jagamine on järsult kasvanud. Tänu tehnoloogiale on lastega ühenduse võtmine, kuritarvitamise kohta piltide jagamine, identiteedi ja kasumi varjamine ning vastutuse vältimine ja uute kuritegude toimepanemiseks omavahel kokku leppimine kurjategijate jaoks lihtsam kui eales varem³³.

Lisaks on kurjategijad muutunud tehnoloogia kasutamisel ja tehnilise suutlikkuse, sh **krüpteerimise** ja **anonüümsuse** osas (nt võrdõigusvõrgu failide jagamine ja pimevõrgu kasutamine) üha asjatundlikumaks. Asjaomane kriminaalne tegevus tekitab probleeme nii

³² Näiteks meetmed, mis annavad tööandjatele (kes tegutsevad kutsealadel, mis hõlmavad otsest ja järjepidevat suhtlemist lastega) õiguse nõuda uute töötajate värbamisel kandidaatidelt karistusregistri väljavõtet.

³³ [ECPAT.org – What we do](https://www.ecpat.org/), andmetega on tutvutud 5. aprillil 2020.

ühiskonnale üldisemalt kui ka konkreetselt õiguskaitseasutustele, arvestades nende ühiskonna kaitsja rolli³⁴.

Eespool esitatud teavet arvesse võttes käivitab komisjon esmajärjekorras **uuringu, et kindlaks teha õigus-ja rakenduslüngad, parimad tavad ja prioriteetsed meetmed** ELi tasandil, hinnates järgmisi aspekte:

- kas kehtiv ELi õigusakt lahendab **probleemid, mille kõrvaldamiseks see välja töötati**; ning
- kas asjaomaste kuritegudega seoses leidub **uusi probleeme**, mida kehtivas õigusaktis käsitletakse **ainult osaliselt või ei tehta seda üldse**.

Uuringus arvestatakse **Euroopa Liidu Nõukogu** käimasolevat tööd, et tagada laste seksuaalse kuritarvitamise vastase võitluse alaste 2019. aasta järelduste tulemuslik rakendamine, mis võib kaasa tuua riiklike tegevuskavade koostamise või ajakohastamise, et koordineerida meetmete võtmist riiklikul tasandil. Uuringus võetakse arvesse ka **Euroopa Parlamendi** 2019. aasta novembri resolutsiooni,³⁵ Euroopa Parlamendi 2017. aasta detsembri aruannet laste seksuaalset kuritarvitamist käsitleva direktiivi ülevõtmise kohta³⁶ ja Euroopa Nõukogu Lanzarote komitee tööd³⁷.

Põhimeede

⇒ *Komisjon käivitab 2020. aasta lõpuks ulatusliku uuringu, et teha ELi tasandil kindlaks õiguslüngad, parimad tavad ja prioriteetsed meetmed, et võidelda laste seksuaalse kuritarvitamisega internetis ja mujal.*

II. ÕIGUSKAITSEMEETMETE TUGEVDAMINE JA KOOSTÖÖ TÕHUSTAMINE KÕIGI SIDUSRÜHMAD VAHEL

Laste seksuaalse kuritarvitamise vastu tuleb võidelda mitmel rindel, sealhulgas ühiskonnas tervikuna. Tegelikke edusamme on võimalik saavutada ainult siis, kui ärahoidmise, teavitamise, uurimise, kaitse ja tuvastamise, käsitlemise ja järelmeetmetega seotud tööd tõhustatakse igas juhtumis. Sotsiaalteenuseid osutavad asutused, tervishoiutöötajad, akadeemiliste ringkondade esindajad, teadlased, haridustöötajad, kohtusüsteem, õiguskaitseasutused, lapsed, perekonnad, valitsusvälised organisatsioonid, meedia ja laiem ühiskond – mitut sidusrühma ja mitut valdkonda hõlmava käsitusviisi puhul on igapäev neist oluline roll.

4. Tugevdada õiguskaitsemeetmeid riiklikul ja ELi tasandil

Laste seksuaalse kuritarvitamise korral on vaja **sobilikke ja kõikehõlmavaid** õiguskaitsemeetmeid nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil. **COVID-19** kriis on toonud kaasa vajaduse parandada õiguskaitse- ja õigusasutuste **digisuutlikkust**, et nad suudaksid kodanikke jätkuvalt tulemuslikult kaitsta, nagu rõhutati 2020. aasta mai taastekavas³⁸.

³⁴ Europol, [f „Internet Organised Crime Threat Assessment \(IOCTA\) 2019“](#), (Internetis esineva organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnang 2019); Independent Inquiry into Child Sexual Abuse [„The Internet Investigation Report 2020“](#) (Internetiuuringu aruanne 2020); Virtual Global Taskforce Online Child Sexual Exploitation, [„2019 Environmental Scan“](#).

³⁵ [Euroopa Parlamendi 26. novembri 2019. aasta resolutsioon](#) laste õiguste kohta seoses ÜRO lapse õiguste konventsiooni 30. aastapäevaga, 2019/2876(RSP).

³⁶ [Euroopa Parlamendi raport direktiivi 2011/93/EL rakendamise kohta](#), detsember 2017.

³⁷ <https://www.coe.int/en/web/children/lanzarote-committee>.

³⁸ parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“ ([COM\(2020\) 456](#)).

Kui asi puudutab laste seksuaalse kuritarvitamise küsimusega tegelemist, on liikmesriikide õiguskaitseasutused struktuurilt erinevad. Et tagada laste kaitsmine oma riigi piires ja väljaspool, on oluline, et liikmesriigid saaksid tugineda riiklike politseistruktuuride **spetsialiseeritud üksustele, kellel on olemas vajalikud vahendid ning kus töötavad koolitatud ametnikud**. Vastusena hiljutistele mastapsetele juhtumitele on mitu liikmesriiki otsustanud suurendada laste seksuaalse kuritarvitamise ärahoidmisega ja selle vastu võitlemisega tegelevate töötajate arvu ja komisjon tervitab seda igati.

Liikmesriigid peaksid asjaomaste üksuste osana moodustama riiklikud **kuriteoohvrite tuvastamise** töörühmad. Liikmesriikides, kus sellised töörühmad on juba olemas, tuleks kaaluda riikliku tasandi suutlikkuse laiendamist asjakohastele piirkondlikele ja kohalikele töörühmadele.

Selleks et tulemuslikult võidelda selliste kuritegude vastu, peaks liikmesriikidel olema võimalik osaleda **ELi ja rahvusvahelistes koostööjõupingutustes, et tuvastada lapsi** Europoli küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse (EC3) kaudu või kasutada selleks Interpoli hallatavat rahvusvahelist andmebaasi laste seksuaalse ärakasutamise kohta. Vahendite puhul, mida iga liikmesriik eraldab laste seksuaalse kuritarvitamise ohuga võitlemisele, tuleks arvesse võtta ka riigi suutlikkust toetada selles valdkonnas rahvusvahelist koostööd.

Laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumid, eelkõige need, mis hõlmavad digimaterjale, piirduvad harva vaid ühe liikmesriigiga. Lisaks riiklike jälitusteabe andmebaaside haldamisele peaksid liikmesriigid seetõttu investeerima **süsteematisse** jälitusandmete suunamisse Europoli kui **ELi kriminaalteabe keskusesse**, et toetada üksteist piiriüleste juhtumite lahendamisel³⁹.

Tulemuslikuks laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemiseks on vaja ka **tiptasemel tehnoloogilist suutlikkust**. Mõnel riiklikul uurimiserühmal puuduvad vajalikud teadmised ja/või vahendid, nt lasteporno tuvastamiseks arvutitest konfiskeeritud fotodelt või videotest, kuriteoohvrite või kurjategijate asukoha kindlakstegemiseks või uurimiste läbiviimiseks pimevõrgus või võrdõigusvõrkudes. Komisjon pakub liikmesriikidele **Sisejulgeolekufondi (ISF-Police)**⁴⁰ kaudu rahastamist **riikide suutlikkuse arendamise toetamiseks, et tehnoloogia arenguga kaasas käia**. Lisaks pakub komisjon rahastamist vahendi **ISF-Police** raames liidu meetmete kaudu, mis hõlmavad näiteks konkursikutseid ja hankeid, et võidelda laste seksuaalse kuritarvitamise **veebipõhiste ja -väliste** aspektidega⁴¹. **Uus projektikonkurss** laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemise valdkonnas korraldatakse hiljemalt **2020. aasta lõpus**. Lisaks rahastab komisjon programmi „**Horisont 2020**“ raames **uurimisprojekte**, et toetada riikide suutlikkuse arendamist (õiguskaitse ja teistes valdkondades) võitluses laste seksuaalse kuritarvitamise vastu⁴². Tulevased konkursikutsed asjaomaste kuritegude vastu võitlemiseks korraldatakse uue teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi „**Euroopa horisont**“ raames⁴³.

Veebipõhiste varjatud uurimistehnikate kasutamine on oluline niisugustesse võrgustikesse sisseimbumiseks, mis on sellist tüüpi tehnoloogia taha varjunud. Need meetodid on osutunud väga tulemuslikuks, et mõista kurjategija käitumist ja suhtlemist veebiteenuste pakkujatega,

³⁹ Piiriüleised juhtumid võivad vajada Eurojusti toetust. Lisaks on oluline, et õigusasutusi koolitataks laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumitega tegelemiseks, sealhulgas probleemi veebipõhiste aspektide osas.

⁴⁰ Lisateavet leiate [siit](#).

⁴¹ 2018. aasta konkursikutse raames rahastatud projektid on [AviaTor](#), [4NSEEK](#) ja [VERBUM SAT](#).

⁴² Projektide näited on [ASGARD](#), [GRACE](#), [LOCARD](#) ja [INSPECTr](#).

⁴³ Kuni 22. augustini 2020 avatud teadusuuringute konkursikutse näide on [siin](#).

ning on lõppkokkuvõttes aidanud kaasa selliste kurjategijate kasutatavate sidekanalite sulgemisele ja kurjategijate kohtu alla andmisele. Õiguskaitsemeetmed nendes keskkondades eeldavad üha suuremat suutlikkust edukalt **sisse imbuda** eriti ohtlikesse kurjategijate veebigruppidesse. Seda saab võimaldada erinevate meetodite kaudu, mis on praegu kättesaadavad ainult väikesele arvule liikmesriikidele ja väljaspool ELi asuvatele partneritele. Kaaluda tuleb sellise suutlikkuse kättesaadavaks tegemist üle kogu ELi, et teistest partneritest sõltumatult asjaomaste kurjategijatega tulemuslikult tegeleda. ELi väärtused ja põhiõigused peavad jääma igasuguse tulevase meetme aluseks.

Europol loob **innovatsioonikeskuse ja -labori**,⁴⁴ et lihtsustada liikmesriikide juurdepääsu ELi tasandil arendatud tehnilistele vahenditele ja teadmistele. Asjaomane algatus võimaldab tuvastada ka liikmesriikide vajadusi, et tegeleda digitaalsete uurimistega seotud probleemidega, mis aitab määrata, kuidas eraldatakse ELi rahalisi vahendeid teadusuuringutele, innovatsioonile ja politseisuutlikkuse arendamisele.

Innovatsioonikeskus ja -labor hõlbustab veelgi liikmesriikide juurdepääsu **Europoli küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse (EC3)** vahenditele ja kogemusele. Keskusel on olnud alates selle loomisest oluline roll liikmesriikide toetamisel võitluses laste seksuaalse kuritarvitamisega. Sellel toetusel on eri vorme, näiteks:

- EC3 on alates 2014. aastast kaasa aidanud **kuriteoohvrite isiku tuvastamisega** seotud jõupingutustele. Europoli kuriteoohvrite tuvastamise rakkerühma⁴⁵ kaudu sõlmitud operatiivkoostöölepingute raames võetud liikmesriikide ja partnerite vaheliste koostöömeetmete ning mitmesuguste uurimisalaste lähenemisviiside (nt ICSE andmebaas) kasutamise tulemusena on tuvastatud **ligi 360 last ja 150 kurjategijat**.
- Europol (sageli koostöös **Eurojustiga**) on aidanud koordineerida arvukaid **edukaid uurimisi**⁴⁶.
- Igal aastal rakendatakse **ELi poliitikatsükli / EMPACTi** raames spetsiifilisi laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise vastu võitlemise tegevuskavasid, et võidelda Europoli toel raske ja organiseeritud kuritegevusega⁴⁷.
- Europolil on olnud ülioluline roll niisuguste aruannete kogumisel, võrdlemisel ja avaldamisel nagu **raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtude hinnangu (SOCTA)**⁴⁸ ning **internetipõhise organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtude hinnangu (IOCTA)**⁴⁹ aruanded, mis sisaldavad eriosasid laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemise kohta.
- Europol on teinud koostööd ka oma rahvusvaheliste partneritega, et pakkuda vanematele ja hooldajatele veebiturvalisuse alast nõu,⁵⁰ et aidata tagada laste

⁴⁴ Nagu arutati [justiits- ja siseküsimuste nõukogus, 7.–8. oktoober 2019](#).

⁴⁵ Lisateavet leiate Europoli pressiteadetest kuupäevaga [27.5.2019](#) ja [25.10.2019](#).

⁴⁶ Vt näiteks Europoli pressiteated kuupäevaga [12.3.2020](#), [31.3.2020](#) ja [21.4.2020](#) ning samuti [Eurojusti aastaaruanne 2019](#), nt lk 13.

⁴⁷ [Nõukogu järeldused ELi prioriteetide kehtestamise kohta võitluseks organiseeritud ja raske rahvusvahelise kuritegevusega aastatel 2018–2021](#), mai 2017.

⁴⁸ Viimane SOCTA aruanne on avaldatud [siin](#).

⁴⁹ Viimane IOCTA aruanne on avaldatud [siin](#).

⁵⁰ Lisateavet leiate [siit](#).

turvalisus COVID-19 kriisi ajal, seda lisaks kolmele igapäevasele konkreetsetele sihtrühmadele suunatud ülevaatearuandele⁵¹.

Põhimeede

⇒ *Europol loob innovatsioonikeskuse ja -labori ning komisjon pakub rahastamist, et hõlbustada riikide suutlikkuse parandamist, et tehnoloogia arenguga kaasas käia ning tagada õiguskaitseasutuste tulemuslik reageerimine sellistele kuritegudele.*

5. Aidata liikmesriikidel lapsi paremini kaitsta ennetamise kaudu

Mõned laste seksuaalset kuritarvitamist käsitleva direktiivi artiklid, mille täieliku rakendamise osas on liikmesriikidel rohkem viivitusi, on need, millega nõutakse selliste **ennetusprogrammide** kasutuselevõtmist,⁵² kus meetmeid peavad võtma mitut liiki sidusrühmad.

(Võimalikele) kurjategijatele suunatud ennetustegevusega seoses on liikmesriikidel probleeme programmide **kõigis etappides**: enne kui isik paneb kuriteo toime esimest korda, kriminaalmenetluse ajal või pärast menetlust ning vanglas või väljaspool vanglat.

Uuringuid selle kohta, mis ajendab inimesi kuritegu toime panema, **on tehtud vähe ja need on killustatud ning praktikute ja teadurite vaheline koostöö on minimaalne.**

- Praegune **uuringute puudumine** teeb tulemuslike programmide **väljatöötamise ja kasutuselevõtu** kõikides etappides keeruliseks. Praegu kehtivate väheste programmide⁵³ tulemuslikkust **hinnatakse harva.**
- Lisaks **ei suhtle** mitmesugused asjaomase valdkonna **praktikud** (nt vastutavad asutused, kes pakuvad ennetusprogramme inimestele, kes kardavad, et nad võivad kuriteo toime panna; avaliku sektori asutused, kes juhivad ennetusprogramme vanglates; valitsusvälised organisatsioonid, kes pakuvad ennetusprogramme seksuaalkurjategijate ühiskonda taasintegreerimise toetamiseks) omavahel **piisavalt** programmide tulemuslikkuse, sealhulgas **saadud õppetundide ja parimate tavade teemal.**

Selliste probleemidega tegelemiseks teeb komisjon tööd asjakohase ja tunnustatud **praktikute ja teadurite ennetusvõrgustiku** loomiseks, et toetada liikmesriike **sobivate, rangelt hinnatud ja tulemuslike** ennetusmeetmete kasutuselevõtul, eesmärgiga vähendada laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite esinemissagedust **ning hõlbustada parimate tavade vahetust.** Eelkõige aitaks võrgustik teha järgmist.

1. Luua positiivse mõjuringi praktikast uurimistegevusse ja uurimistegevusest praktikasse:

- teadurid tagaksid praktikutele **teaduslikult kontrollitud** algatused ja praktikud tagaksid teaduritele **pideva tagasiside** ennetusalgatuste kohta, et täiendavalt kaasa

⁵¹ Muude oluliste ELi tasandi algatuste hulgas, mis käsitlevad laste kaitset COVID-19 pandeemia ajal, on [Betterinternetforkids.eu COVID-19 kampaania](https://betterinternetforkids.eu/COVID-19/kampaania).

⁵² Eriti artiklid 22, 23 ja 24. Lisateabe saamiseks vt [komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule, milles hinnatakse, kui suures osas on liikmesriigid võtnud vajalikke meetmeid, et täita 13. detsembri 2011. aasta direktiivi 2011/93/EL, mis käsitleb laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust](#) (COM(2016) 871 final).

⁵³ Ülevaate saamiseks ELi ja kolmandate riikide ennetusprogrammide kohta vaadake Di Gioia R., Beslay, L. (2018) „[Fighting child sexual abuse: prevention policies for offenders – Inception Report](#)“, (Võitlus laste seksuaalse kuritarvitamisega: kurjategijatele ette nähtud ennetusmeetmed – algetapi aruanne) EUR 29344 EN, doi:10.2760/48791.

aidata tõendusbaasi tugevdamisele. **Kuriteoohvrite seisukohti** ja arvamusi võetak samuti arvesse võrgustiku töös.

- Kuigi võrgustiku tegevus hõlmaks kõiki laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamisega seotud valdkondi, oleks see tugevalt keskendunud **ennetusprogrammidele, mis on suunatud kurjategijatele ja isikutele, kes usuvad, et nad võivad süüteo toime panna**; selles valdkonnas on liikmesriikidel kõige rohkem probleeme.
  - Teada on, et mitte kõigil kurjategijatel ei ole pedofiilne häire⁵⁴ (teiste ajendite seas võib esile tuua ärakasutamise rahalise kasu saamise eesmärgil) ja igauhest, kellel on pedofiilne häire, ei saa kurjategijat (mõned inimesed otsivad seoses oma pedofiilia kalduvusega abi). Vaja on põhjalikku **uurimistööd**, et mõista **protsessi**, mille käigus inimesest saab kurjategija, sealhulgas **riskitegureid ja ajendeid**. Mõne statistika kohaselt kuritarvitavad 85 % laste seksuaalset kuritarvitamist kujutavate piltide vaatajatest lapsi ka füüsiliselt⁵⁵. Lasteporno vaatamine on samuti kuritegu, mis tekitab nõudlust uue materjali ja seetõttu uue füüsilise kuritarvitamise järele⁵⁶.
  - Võrgustik järgiks ennetustegevuses **teaduspõhist lähenemisviisi**. Kuigi esinemissagedust käsitlevaid andmeid on vähe, nähtub uuringutest, et umbes **3 %-l** meessoost elanikkonnast võib olla pedofiilne häire. Praktikud tunnistavad, et kõige tulemuslikum viis ohvrite kaitsmiseks ja õiguskaitseasutuste töökoormuse kergendamiseks on **tegeleda probleemi algpõhjustega**, tunnistades seda keerulist asjaolu ja võttes kasutusele ennetusmeetmeid.
2. Toetada liikmesriikide tööd teadlikkuse suurendamisel, luues sihtotstarbelisi **meediakampaaniaid** ja koostades **koolitusmaterjale**.
- See hõlbustaks **koolitusmaterjalide ja suutlikkuse suurendamise** alast teabevahetust ning „**parimate tavade**“ **näidete** kogumist, et innustada kõigis liikmesriikides **meediakampaaniaid** ja koolitustegevust. See aitaks **vältida** jõupingutuste **dubleerimist**, näiteks hõlbustades teises liikmesriigis loodud materjalide kohandamist ja tõlgendamist riiklikule kontekstile vastavaks.
  - Komisjon käivitaks võrgustiku toel ja toetaks ühtlasi **teadlikkuse suurendamise kampaaniaid**, et aidata teavitada lapsi, vanemaid, hooldajaid ja haridustöötajaid riskidest ning ennetusmehhanismidest ja menetlustest. Nende väljatöötamine toimuks koos võrgustikuga.
  - **Ennetusalased jõupingutused** on vajalikud, kui tegemist on **organisatsioonidega, kes tegelevad lastega**. Siia alla kuuluvad spordikeskused ja -klubid, usuorganisatsioonid, tervishoiuasutused, koolid, huviringid. Tuleb **suurendada nende teadlikkust** ja teavitada neid viisidest, kuidas kuritarvitamist ennetada, nt pakkudes sihtotstarbelisi **koolitusi**,⁵⁷ tagades asjakohaste menetluste olemasolu ja kasutades ära ELi õiguse kohaseid õiguslikke volitusi, et taotleda Euroopa karistusregistrite infosüsteemi⁵⁸ kaudu piiriüleselt karistusregistri väljavõtteid. See

⁵⁴ Enesehinnangu aruande uuringus, mille valim hõlmas 1 978 noort täiskasvanud meest Rootsist, tunnistas 4,2 %, et on lastepornot kunagi vaadanud ([Seto, et al, 2015](#)). Teises enesehinnangu aruande uuringus, mille valim hõlmas 8 718 täiskasvanud meest Saksamaalt, tunnistas 2,4 % vastanutest, et on sellist materjali kasutanud ([Dombert, et al, 2016](#)).

⁵⁵ <https://childrescuecoalition.org/the-issue/>.

⁵⁶ The Atlantic, „[I, Pedophile](#)“ (Mina, pedofiil), David Goldberg, 26. august 2013.

⁵⁷ Vt näiteks [programm „Erasmus+“](#), mille kaudu EL toetab haridust, koolitust, noori ja sporti Euroopas.

⁵⁸ Euroopa karistusregistrite infosüsteem (ECRIS). Lisateavet leiate [siit](#).

väga tulemuslik ELi süsteem on seksuaalse kuritarvitamise juhtumite ärahoidmisel hädavajalik, sest see võimaldab teha isiku võimaliku kriminaalse mineviku kohta taustakontrolli, kui isikut värvatakse tegelema kutsetegevuse või organiseeritud vabatahtliku tegevusega, mis hõlmab otsust ja järjepidevat suhtlemist lastega. Kõigi sektorite kutsetöötajad, kes võivad lastega kokku puutuda, peavad olema koolitatud ja varustatud vahenditega, et **ära hoida ja tuvastada** võimaliku seksuaalse vägivalda ja kuritarvitamise varajasi tundemärke ning suhelda laste ja nende perekondadega asjakohasel viisil, arvestades lapse erivajadusi ja parimaid huve. See hõlmab ka **õiguskaitseasutusi ja kohtuid**, kus lapsohvrid on kaasatud nende kuritarvitajate vastasesse kriminaaluurimisse. Perekonnad ja hooldajad, kutsetöötajad ja laiem ühiskond peavad mõistma asjaomaste kuritegude tõsidust ning nende laastavat mõju lastele, ning neile tuleb tagada vajalik toetus, et sellistest kuritegudest teada anda ja pakkuda lapsohvritele tuge. See eeldab a **üksikasjalikku teavet, meediakampaaniaid ja koolitusi**.

- Lastel endil peavad olema **teadmised ja vahendid**, mis aitavad neil vältida kuritarvitusohvriks langemist (näiteks kuidas kasutada veebikeskkonda ohutult) ja neid tuleb teavitada sellest, et teatud käitumine ei ole aktsepteeritav. Komisjoni rahastatav ELi turvalisema interneti keskuste võrgustik⁵⁹ suurendab teadlikkust veebiohutusest ning pakub abi- ja vihjetelefonide kaudu teavet, vahendeid ning nõu mitmel erineval digiturvalisust puudutaval teemal, sealhulgas ahvatlemise ja sekstimise kohta⁶⁰. Euroopa Nõukogu kampaania „Üks viiest“⁶¹ ja Europoli algatus „#SayNo“⁶² on lisanäited sellest, kuidas seda saab teha. Kuritarvitamise korral peavad lapsed **tundma ennast turvaliselt ja julgema** asjast rääkida, sellele reageerida ja sellest teavitada,⁶³ isegi kui kuritarvitamine on leidnud aset usaldusringis (st tegemist on lähedaste või teiste inimestega, keda nad tunnevad ja usaldavad), sest see on sageli just nii. Samuti peab neil olema juurdepääs turvalistele, ligipääsetavatele ja eakohastele kanalitele, mille kaudu teavitada kuritarvitamisest hirmu tundmata. Ennetusmeetmete puhul tuleb lisaks arvesse võtta niisuguste **eri lasterühmade eriolukorda ja vajadusi**, kellel on eriti suur risk seksuaalse kuritarvitamisega kokkupuutumiseks, näiteks puudega lapsed,⁶⁴ lapsrändajad (eelkõige saatjata alaealised) ning lastekaubanduse ohvrid (kellest enamik on tüdrukud).

Eesmärk on organiseerida võrgustikku **töörühmadena**, mis hõlbustab parimate tavade vahetamist ja konkreetsete algatustega seotud tööd, et saavutada käegakatsutavaid tulemusi. Töörühmi saab organiseerida **tegevusala kaupa** (st ametialase tausta alusel, nt tervishoiutöötajad, sotsiaaltöötajad, haridustöötajad, õiguskaitsetöötajad, õigusasutused, vanglaametnikud, poliitikakujundajad ja teadustöötajad) ning **programmi kaupa** (st ennetusprogrammi sihtrühma liigi kaupa, nt kurjategijad ja inimesed, kes kardavad, et nad võivad kuriteo toime panna, või koolitus- ja teadlikkuse suurendamise programmid lastele, peredele ja kogukonnale).

Laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamise alase töö maksimeerimine on esmatähtis. Laste seksuaalset kuritarvitamist käsitlevate teadete hüppeline kasv on ELi ja maailma

⁵⁹ Lisateavet leiate [siit](#).

⁶⁰ Vt näiteks Iirimaa turvalisema interneti keskuse teavet [siit](#).

⁶¹ Lisateavet leiate [siit](#).

⁶² Lisateavet leiate [siit](#).

⁶³ Peatne [digiõppe tegevuskava](#) hõlmab ka internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise probleemi.

⁶⁴ [Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti aruanne](#): „Violence against children with disabilities“ (Puudega laste vastane vägivald), 2015.

õiguskaitseasutused üle koormanud, kinnitades praktikute (sh õiguskaitseasutuste) üksmeelt selles, et seda probleemi ei saa lahendada ainult õiguskaitsemeetmetega ning see eeldab mitme ametkonna koordineerimistegevust.

Võrgustik aitaks **parandada ELis suutlikkust** laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamisel ja sellel oleks **üleilmne haare**, võttes arvesse asjaomaseid ekspertteadmisi **nii ELis kui ka sellest väljaspool**. Ka võrgustiku **kohalolek internetis** on oluline, et sel oleks lihtsam jagada oma töö tulemusi ELis ja üleilmselt, et kõik riigid saaksid tiptasemel teadusuuringutest ning lähenemisviisidest kasu.

Kokkuvõttes aitaks ennetusvõrgustik kaasa järgmisele: a) tulemuslikumad **meetmed** laste seksuaalse kuritarvitamise (**internetis ja mujal**) vastu võitlemiseks ELis; b) laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks ette nähtud **olemasolevate (piiratud) vahendite** tõhusam ja tulemuslikum kasutamine ELis ning c) tulemuslikum **koostöö partneritega kõikjal maailmas**, et EL saaks ilma jõupingutusi dubleerimata ära kasutada ülemaailmseid ekspertteadmisi.

Põhimeede

⇒ *Komisjon alustab viivitamata ELi tasandil ennetusvõrgustiku ettevalmistamist, et hõlbustada parimate tavade vahetamist ja toetada liikmesriike sobivate, rangelt hinnatud ja tulemuslike ennetusmeetmete kasutuselevõtmisel, et vähendada laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite esinemissagedust ELis.*

6. Laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamise ja selle vastu võitlemise Euroopa keskus

Komisjon hakkab põhjalikele uuringutele ja mõjuhinnangule tuginedes töötama laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamise ja selle vastu võitlemise Euroopa keskuse võimaliku loomise nimel. Keskus **pakuks liikmesriikidele terviklikku tuge** laste seksuaalse kuritarvitamise (**internetis ja mujal**) vastu võitlemisel, tagades **koordineerimise**, et maksimeerida vahendite tõhusat kasutamist ja **vältida jõupingutuste dubleerimist**.

Euroopa Parlament nõudis keskuse loomist oma 2019. aasta novembri **resolutsioonis**⁶⁵ ja **liikmesriigid** rõhutasid oma 2019. aasta nõukogu järeldustes vajadust **koordineeritud ja mitut sidusrühma hõlmava lähenemisviisi järele**⁶⁶. Keskus võiks tugineda parimatele tavadele ja õppetundidele, mis on saadud **sarnastelt keskustelt üle kogu maailma**, nagu Ameerika Ühendriikide kadunud ja seksuaalselt ära kasutatud laste riiklik keskus (National Centre for Missing and Exploited Children (NCMEC)), Kanada lastekaitse keskus (Canadian Centre for Child Protection) ning Austraalia laste ära kasutamise vastase võitluse keskus (Australian Centre to Counter Child Exploitation).

Selleks et tagada liikmesriikidele laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemisel **terviklik tugi** ja tingimused et edasistest hindamistest ei järeldu teisiti, võiksid keskuse ülesanded hõlmata **kolme järgmist valdkonda**.

1. **Õiguskaitse:** Europol on laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemisel peamine osaleja, seda peamiselt Ameerika Ühendriikidelt saadud kuritarvitamist käsitlevate aruannete analüüsimise ja suunamise kaudu. Keskus võiks Europoli rollile ja kogemusele tuginedes teha koostööd ELi ning kolmandate riikide õiguskaitseasutustega, et tagada

⁶⁵ 2019. aasta novembri [resolutsioon laste õiguste kohta seoses ÜRO lapse õiguste konventsiooni 30. aastapäevaga](#).

⁶⁶ 2019. aasta oktoobri [nõukogu järeldused laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemise kohta](#).

kuriteoohvrite võimalikult kiire tuvastamine ja abistamine ning teo toimepanijate kohtu alla andmine. Keskus saaks liikmesriikide toetamiseks koguda **Euroopa Liidus oma teenuseid pakkuvatelt** ettevõtetelt teateid laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite kohta ELis, tagada asjaomaste teadete asjakohasuse ja edastada need meetmete võtmiseks õiguskaitseasutustele. Keskus saaks ühtlasi toetada ettevõtteid näiteks teadaolevat lastepornot sisaldava ELi **ühtse andmebaasi** haldamisega, et hõlbustada materjali tuvastamist ettevõtete süsteemides kooskõlas ELi andmekaitse-eeskirjadega. Lisaks võiks keskus toetada õiguskaitset, koordineerides ja aidates **vihjetelefonide** kaudu tuvastatud lasteporno veebist eemaldada.

Keskus võiks **vastutuse ja läbipaistvuse** tagamiseks tegutseda vastavalt rangetele kontrollimehhanismidele. Keskuse roll võiks seisneda selles, et ta aitab tagada, et ei toimuks ekslikku eemaldamist või otsinguvahendite kuritarvitamist õiguspärasest sisust teatamiseks (sealhulgas vahendite kasutamist muul eesmärgil kui laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemine), ja **kaebuste vastuvõtmises** kasutajatelt, kelle arvates eemaldati nende sisu ekslikult. Vastutus ja läbipaistvus on algatuse nr 2 põhimeetmetes viidatud õigusaktide põhielemendid.

2. **Ennetamine:** ennetusvõrgustiku tööle tuginedes võib keskus toetada liikmesriike **sobivate, rangelt hinnatud ja tulemuslike**, mitut valdkonda hõlmavate ennetusmeetmete kehtestamisel, et vähendada laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite esinemissagedust ELis, võttes arvesse laste vanusest, soost, arengust ja konkreetsetest asjaoludest tingitud erinevat haavatavust. Keskus võiks hõlbustada **koordineerimistegevust**, et toetada ennetusega seotud investeeritud vahendite ja ELis kättesaadavate ekspertteadmiste kõige tõhusamat kasutamist, **vältides jõupingutuste dubleerimist. Teadusuuringute ja ekspertteadmiste ühendamise, arendamise ning levitamise keskusena** võiks see julgustada asjaomaste sidusrühmade vahelist dialoogi ja aidata arendada **tipptasemel teadusuuringuid ning teadmisi, sealhulgas paremaid andmeid**. See võiks ka anda riikide ja ELi tasandil **poliitikakujundajatele teavet** ennetustegevusega seotud puuduste ja võimalike lahenduste kohta nende kõrvaldamiseks.
3. **Kuriteoohvrite abistamine:** keskus võiks teha tihedat koostööd riigiasutuste ja maailma ekspertidega, et tagada **ohvritele asjakohane ja terviklik tugi**, nagu laste seksuaalset kuritarvitamist käsitlev direktiiv ja kuriteoohvrite õiguste direktiiv⁶⁷ seda nõuavad⁶⁸. Keskus võiks ühtlasi teha tööd selle nimel, et toetada **parimate tavade vahetamist** lapsohvrite suhtes võetavate kaitsemeetmete valdkonnas. Samuti võiks see aidata liikmesriike **teadusuuringute** korraldamisel (nt laste seksuaalse kuritarvitamise lühi- ja pikaajaliste mõjude kohta ohvritele), et **toetada** ohvrite abistamise ja toetamise puhul **tõenduspõhist poliitikat** ning tegutseda **ekspertteadmiste keskusena**, et aidata tegevust paremini koordineerida ja vältida jõupingutuste dubleerimist. Keskus võiks samuti

---

⁶⁷ 25. oktoobri 2012. aasta [direktiiv 2012/29/EL](#), millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded (ELT L 315, 14.11.2012). Direktiivis sätestatud ohvrite üldised õigused täiendavad laste seksuaalse kuritarvitamise ohvritega seotud erisätteid, mis sisalduvad laste seksuaalset kuritarvitamist käsitlevas direktiivis.

⁶⁸ ELi ohvrite õiguste strateegia puhul ühtse lähenemisviisi tagamiseks võiks keskus teha koostööd ka ohvrite õiguste platvormiga, mis on loodud [ohvrite õigusi käsitleva ELi strateegia \(2020–2025\)](#) (COM/2020/258 final) raames.

toetada ohvreid nende piltide ja videote eemaldamisel, et kaitsta nende privaatsust, sealhulgas **otsides ennetavalt** veebist materjali ning teavitades sellest ettevõtteid⁶⁹.

Keskus võiks **ühendada kõik** käesolevas strateegias sisalduvad **algatused**, võimaldades avaliku sektori asutuste (sealhulgas õiguskaitseasutuste), tööstuse ja kodanikuühiskonna vahelist **tulemuslikku koostööd** nii ELis kui ka üleilmselt ja saada selles valdkonnas **ELis ekspertteadmiste aluseks olevaks üksuseks**.

- **Õigusaktidele keskendunud algatused:** keskus võiks **jagada komisjonile ekspertteadmisi**, et aidata komisjonil toetada liikmesriike laste seksuaalset kuritarvitamist käsitleva direktiivi rakendamisel. Asjaomased ekspertteadmised, mis kasvaksid aja jooksul, mil keskus jätkab ELis ja mujal puuduste ning parimate tavade kindlakstegemist, toetaksid komisjoni **tõenduspõhist poliitikat**, mis võiks samuti tagada ELi õigusaktide ajakohasuse, et kindlustada tulemuslik reageerimine.
- **Koostööle ja rahastamisele keskendunud algatused:** komisjoni, teiste riikide sarnaste keskuste ja WePROTECT Global Alliance'iga tihedat koostööd tehes saaks keskus tagada, et kõigil liikmesriikidel on **vahetu ja tsentraalne juurdepääs üleilmsetele parimatele tavadele** ning et ELi parimatest tavadest saavad kasu lapsed kõikjal maailmas. Keskus võiks tugineda ka **ennetamise võrgustiku** tulemustele ja turvalisema interneti keskuste kogemusele.

Komisjon teeb tihedat koostööd Euroopa Parlamendi ja liikmesriikidega, et **uurida erinevaid rakendamise võimalusi**, sealhulgas **olemasolevate struktuuride ärakasutamise võimalust** keskuse ülesannete täitmisel, kui see on asjakohane, et maksimeerida keskuse lisaväärtust, tulemuslikkust ja kestlikkust. Komisjon teeb **mõjuhinnangu** koos uuringuga, millega alustatakse kohe, et teha kindlaks, kuidas oleks kõige parem edasi tegutseda, sealhulgas parimad rahastamismehhanismid ja keskusele sobivaim õiguslik vorm.

Põhimeede

⇒ *Komisjon algatab viivitamata uuringu, et teha tööd laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamise ja selle vastu võitlemise Euroopa keskuse loomise nimel, eesmärgiga tagada ELi terviklik ja tulemuslik reageerimine laste seksuaalsele kuritarvitamisele internetis ja mujal.*

7. Suurendada ettevõtjate jõupingutusi, et tagada laste kaitse nende pakutavates toodetes

Teatud internetiteenuste osutajatel **on erakordselt head võimalused** nende taristute või teenuste kasutamisel esineva laste seksuaalse kuritarvitamise ennetamiseks, **tuvastamiseks ja sellest teatamiseks**.

Praegu tegelevad mitu ettevõtet vabatahtlikult laste seksuaalse kuritarvitamise tuvastamisega. Ainuüksi 2019. aastal sai NCMEC nendelt ettevõtetelt ligi **17 miljonit** teadet laste seksuaalse kuritarvitamise kohta⁷⁰. Need teated ei sisalda mitte ainult kuritarvitamist kujutavaid pilte ja videoid, vaid ka olukordi, kus **lapsi ähvardab vahetu oht** (nt lapse füüsilise kuritarvitamise eesmärgil kokkusaamisega seotud üksikasjad või lapse ähvardused end ära tappa pärast kurjategija väljapressimist). Nende teadete abil on aastate vältel **päästetud lapsi ELis kestva kuritarvitamise käest** näiteks järgmiselt:

⁶⁹ Keskus võiks olla ka lapsohvrite eestkõneleja, et tagada ELi ja riigi tasandi poliitika kujundamisel ohvrite kuulda- ja arvessevõtmise, suurendada teadlikkust laste õigustest ning lapsohvrite vajadustest.

⁷⁰ Nimekiri ettevõtetest, kes teavitasid NCMECid 2019. aastal, ja iga ettevõtte esitatud teadete arv on [siin](#).

- 11 päästetud last, mõned neist kõigest 2aastased, keda Rootsis asunud kuritarvitajate võrgustik ära kasutas⁷¹;
- Taanis korraldatud seniajani suurim laste kuritarvitamise vastane operatsioon⁷²;
- 9aastase Rumeenia tüdruku päästmine, keda isa oli kuritarvitanud üle aasta⁷³;
- Saksamaal päästeti 4aastane tüdruk ja tema 10aastane vend, keda nende isa oli kuritarvitanud⁷⁴;
- Prantsusmaal vahistati kurjategija, kes ahvatles 100 last lasteporno loomise eesmärgil⁷⁵;
- Tšehhis päästeti kaks tüdrukut, keda kuritarvitas 52aastane mees, kes salvestas kuritarvitamise ja levitas seda internetis⁷⁶.

Ettevõtete tehtavad jõupingutused laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite tuvastamisel ja nendest teatamisel **erinevad suuresti**. 2019. aastal saatis üksainus ettevõtte, **Facebook**, ligi 16 miljonit teadet (94 % kõigist teadetest nimetatud aastal), samas kui teised Ameerika Ühendriikides asuvad ettevõtted saatsid vähem kui 1 000 teadet ja mõned vähem kui 10 teadet⁷⁷.

Elmisel aastal teatas Facebook, et kavatseb oma kiirsõnumite saatmise teenuste puhul vaikeseadena rakendada **otspunktkrüpteerimist**. Ilma lisameetmeteta võib see hinnanguliselt vähendada laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite teateid ELis (ja üleilmselt) **rohkem kui poole võrra**⁷⁸ ja **isegi kuni kaks kolmandikku**,⁷⁹ sest praegu otspunktkrüpteeritud side puhul tuvastamiseks kasutatavad vahendid ei toimi.

Arvestades olulist rolli, mida teatud internetiteenused mängivad lasteporno levitamisel, ning tööstusharu tegelikku ja võimalikku tähtsust laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemisel, on väga oluline, et ta **võtaks vastutuse** laste kaitsmise eest oma toodetes kooskõlas ELi põhiõigustega, sealhulgas eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitsega.

Komisjon on 2020. aastal alustanud **ELi internetifoorumi** raames tööd tootmisharu jõupingutuste toetamiseks laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemisel internetis. Foorum, mis toob kokku kõik ELi siseministrid, suurte internetiettevõtete kõrgetasemelised esindajad, Euroopa Parlamendi ja Europoli, on alates 2015. aastast olnud eduka valdkonnaülese koostöö eeskujuks terroristliku veebisisu vastu võitlemisel ning on nüüd laienenud, et hõlmata ka laste seksuaalset kuritarvitamist internetis⁸⁰.

⁷¹ Rootsi küberkuritegevuse keskus SC3, Rootsi politsei.

⁷² „[2018 Internet Organised Crime Threat Assessment](#)“ (2018. aasta veebipõhise organiseeritud kuritegevuse ohuhinnang), Europol, lk 32.

⁷³ Rumeenia meedia andmed, vt [siin](#) ja [siin](#).

⁷⁴ Saksamaa föderaalpolitsei (BKA) teatel.

⁷⁵ Prantsusmaa politsei teatel.

⁷⁶ Tšehhi politsei teatel.

⁷⁷ National Centre for Missing and Exploited Children, „[2019 Reports by Electronic Service Providers](#)“ (Elektroonilise side teenuste osutajate 2019. aasta aruanded).

⁷⁸ National Centre for Missing and Exploited Children, „[End-to-end encryption: ignoring abuse won't stop it](#)“ (Otpunktkrüpteerimine: kuritarvitamise eiramine ei peata seda).

⁷⁹ The New York Times, [An Explosion in Online Child Sex Abuse: What You Need to Know](#), (Internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise juhtumite plahvatuslik kasv: mida on vaja teada?), 29.9.2019.

⁸⁰ „[2019 Internet Organised Crime Threat Assessment](#)“ (2019. aasta veebipõhise organiseeritud kuritegevuse ohuhinnang), Europol, lk 34.

Lisaks terroristliku veebisisu vastu võitlemise jätkuvale toetamisele pakub ELi internetifoorum **ühist ruumi, et jagada parimaid tavasid ja probleeme**, millega era- ning avaliku sektori osalejad internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemisel kokku puutuvad, et **parandada vastastikust mõistmist ning leida koos lahendusi**. Lisaks võimaldab foorum **kõrgetasemelist poliitilist koordineerimist**, et maksimeerida meetmete tõhusust ja tulemuslikkust kogu ELis.

Üks 2020. aasta ELi internetifoorumi spetsiifilistest algatustest on tehniliste **ekspertide tegevuse** käivitamine, et kaardistada ja hinnata võimalikke lahendusi, mille abil oleks ettevõtetel võimalik **otspunktkrüpteeritud elektroonilises sides** esinevat laste seksuaalset kuritarvitamist **tuvastada ning sellest teada anda**, austades täielikult põhiõigusi ning vältides uute nõrkade kohtade tekitamist, mida kurjategijad saaksid ära kasutada. Akadeemiliste ringkondade, tööstusvaldkonna, ametiasutuste ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tehnilised eksperdid uurivad võimalikke lahendusi, keskendudes seadmele, serverile ja krüpteerimisprotokollile, mis võiksid tagada elektroonilise side privaatsuse ja turvalisuse ning kaitsta lapsi seksuaalse kuritarvitamise ja seksuaalse ärakasutamise eest.

Põhimeede

⇒ *Komisjon käivitas **ELi internetifoorumi** raames ekspertide tegevuse, et **2020. aasta lõpuks** kaardistada ja esialgselt hinnata võimalikke tehnilisi lahendusi, et **otspunktkrüpteeritud elektroonilises sides** esinevat laste seksuaalset kuritarvitamist **tuvastada ja sellest teada anda** ning tegeleda asjaomaste kuritegude vastu võitlemisel **regulatiivsete ja korralduslike probleemide ja võimalustega**.*

8. Parandada üleilmselt laste kaitset mitut sidusrühma hõlmava koostöö kaudu

Laste seksuaalne kuritarvitamine on **üleilmne reaalsus** kõikides riikides ja ühiskonnarühmades ja seda esineb **internetis ja mujal**. Hinnanguliselt on internetis igal ajahetkel üle kogu maailma enam kui **750 000 veebikurjategijat**, kes vahetavad lastepornot, näitavad laste kuritarvitamist otseülekanadena, sunnivad lapsi väljapressimise teel looma lastepornot või ahvatlevad lapsi, et neid edaspidi seksuaalselt kuritarvitada⁸¹.

Järgmine kaart näitab lasteporno**valimi** reaalajas allalaadimisi ühel päeval⁸²:

⁸¹ ÜRO. Peaassamblee, Inimõiguste Nõukogu, eriraportööri [aruanne](#) lastega kauplemise, lasteprostitutsiooni ja lasteporno kohta, 13. juuli 2009.

⁸² [Child Rescue Coalition](#), reaalajas lastepornovalimi allalaadimised 13. juulil 2020. Eri värvi punktid tähistavad eri vörke, kust materjali alla laaditi.

Tõendeid leidub ka selle kohta, et kurjategijad **reisivad kolmandatesse riikidesse**, et kasutada ära leebemaid õigusraamistikke või nõrgemat õiguskaitsealast suutlikkust ja panna ilma õiguskaitseasutuste tegevust kartmata toime seksuaalset kuritarvitamist. Laste vastu seksuaalkuriteo toime pannud isikute **registreerimine** ja neilt kohtu või kriminaalhooldusametite kohaldatud tingimuste täitmise nõudmine pärast kinnipidamiskohast vabanemist on laste kaitsmisel väga oluline⁸³.

Komisjon on aastaid **toetanud üleilmseid jõupingutusi** mitme sidusrühma vahelise koostöö kaudu,⁸⁴ teades hästi, et **võrgustikust võitusaamiseks on vaja võrgustikku**. Üheks näiteks on komisjoni rahastatav ja Interpoli hallatav **ICSE andmebaas**, mis sisaldab enam kui 1,5 miljonit pilti ja videot ning on aidanud tänu sellega seotud rohkem kui 60 riigi (ja Europoli) ühistele jõupingutustele tuvastada **üleilmselt 20 000 kuriteoohvrit**⁸⁵. Komisjon kaasrahastab ka enam kui 40 riigi vihjetelefonide võrgustikku **INHOPE**,⁸⁶ et aidata eemaldada internetist lastepornot, millest üldsus on anonüümselt teada andnud⁸⁷. Komisjon jätkab rahaliste vahendite kaudu üleilmsete meetmete toetamist, et parandada rahvusvahelist

⁸³ Vt laste seksuaalset kuritarvitamist käsitleva direktiivi põhjendus 43 (direktiiv 2011/93).

⁸⁴ Näiteks [interneti kasutavate alaealiste paremaks kaitsmiseks loodud ühendus](#) toob kokku Euroopa Komisjoni, juhtivad IKT- ja meediaettevõtted, valitsusvälised organisatsioonid ja UNICEFi, et muuta internetikeskkond laste ja noorte jaoks paremaks, keskendudes kasutaja mõjuvõimule, tõhustatud koostööle ja teadlikkuse suurendamisele.

⁸⁵ [Interpoli rahvusvaheline andmebaas laste seksuaalse ärakasutamise kohta](#), seisuga mai 2019.

⁸⁶ Enam kui 20 aastat on EL turvalisema interneti põhimõtete (vt [lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia](#), COM(2012) 196, 4. sammas) osana toetanud õiguskaitseasutuste, internetitööstuse ja valitsusväliste organisatsioonide vahelist koostööd nii ELis kui üleilmselt, et võidelda kuritegevuse vastu, toetades sealhulgas ELi rahaliste vahenditega vihjetelefone.

⁸⁷ Rahalisi vahendeid, mis komisjon eraldab vihjetelefonidele ja keskele räsikoodide andmebaasile „ICCAM“, jagatakse praegu Euroopa ühendamise rahastu raames; komisjon on teinud ettepaneku tulevaste vahendite eraldamiseks digitaalse Euroopa programmi raames. Vihjetelefonid analüüsivad teateid ja veebimajutusteenuse pakujate asukohta ning edastavad kinnitust leidnud laste seksuaalset väärkohtlemist kujutavate materjalide üksikasjad kriminaaluurimise algatamiseks ja kuriteoohvri tuvastamiseks asjaomasele õiguskaitseasutusele ning veebisisu eemaldamiseks veebimajutusteenuse pakujatele. Lisateavet leiate [siit](#).

koostööd. EL toetab ka edaspidi ELi ja ÜRO algatust „Spotlight“,⁸⁸ mille eesmärk on hoida ära maailma viies piirkonnas igasugune vägivald naiste ja tütarlaste vastu ning see kaotada⁸⁹.

Komisjon ja pädevad Ameerika Ühendriikide asutused kaasasutasid 2012. aastal internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemise ülemaailmse liidu,⁹⁰ mis tõi kokku 54 riiki, et parandada ohvrite kaitset, tuvastada ja anda kohtu alla kurjategijaid, suurendada teadlikkust ning vähendada lasteporno kättesaadavust internetis. See algatus ühines Ühendkuningriigi sarnase algatusega WePROTECT, mis loodi 2014. aastal ja kuhu kuulusid lisaks valitsustele tööstuse esindajad ja valitsusvälised organisatsioonid. Mõlemad algatused otsustasid 2016. aastal jõud ühendada ja luua internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemiseks WePROTECT Global Alliance'i, millesse kuulub praegu 97 valitsust, 32 üleilmset tehnoloogiaettevõtet, 33 kodanikuühiskonna organisatsiooni ja rahvusvahelist institutsiooni ning 5 piirkondlikku organisatsiooni⁹¹. 2019. aasta lõpus sai organisatsioonist **sõltumatu juriidiline isik** piiratud vastutusega sihtasutuse vormis ja see asub Madalmaades.

WePROTECT Global Alliance'i raames on arenenud riigid võtnud kohustuse koordineerituma reageerimise tagamiseks üleilmses võitluses laste seksuaalse kuritarvitamise vastu, lähtudes üleilmsetest ohuhinnangutest ja riikide reageerimise mudelist. Need on aidanud selgitada väljakutseid ja toetanud liikmesriike saavutatavate praktiliste eesmärkide seadmisel.

Komisjon jätkab oma **kaasasutaja** seisundit arvestades algatuse toetamist selle **poliitikanõukogu** liikmena, sealhulgas ka rahaliste vahendite kaudu. See aitab komisjonil **tagada sidususe** üleilmsete algatustega (eelkõige reguleerivate algatustega), mis omakorda toetab ja tugevdab ELis meetmete tulemuslikkust, tagades liikmesriikidele juurdepääsu üleilmsetele parimatele tavadele. Komisjon aitab eeskätt WePROTECT Global Alliance'i poliitikanõukogus osalemisega aktiivselt kaasa laste kaitsmisega seotud nõuete rangemaks muutmisele, kuriteo toimepanijate tuvastamisele ja lapssohvrite toetamisele kogu maailmas. See lihtsustab jõupingutusi, mida EL teeb kolmandate riikide ametiasutustega parimate tavade jagamiseks ja nende toetamiseks rahvusvaheliste standardite rakendamisel internetikeskkonnas (st laste kaitsmisel) kooskõlas ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavaga (2020–2024)⁹². Komisjon on asjaomast liiki üleilmset koostööd aastaid toetanud ja peab WePROTECT Global Alliance'i keskseks organisatsiooniks **üleilmsete** jõupingutuste ja regulatiivsete täienduste koordineerimisel ja ühtlustamisel ning üleilmse reageerimise tulemuslikumaks muutmisel.

Põhimeede

⇒ *Komisjon jätkab üleilmsete nõuete rangemaks muutmist, et kaitsta lapsi seksuaalse kuritarvitamise eest, edendades mitme sidusrühma vahelist koostööd **WePROTECT Global Alliance'i** kaudu ja sihtotstarbelise **rahastamise** abil.*

⁸⁸ Lisateavet algatuse „Spotlight“ kohta leiate [siit](#).

⁸⁹ EL teeb samuti koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonidega (Joining Forces Initiative) Sahara-taguses Aafrikas, et vähendada laste ja noorte vastast vägivalda, kuritarvitamist, ärakasutamist ning hooletussejätmist, eriti riikides, mis on COVID-19 viirusest kõige enam mõjutatud.

⁹⁰ Lisateavet internetis toimuva laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemise algatuse kohta leiate [siit](#).

⁹¹ Seisuga 17. juuni 2020. Lisateavet WePROTECT Global Alliance'i kohta leiate [siit](#).

⁹² Lisateavet ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) kohta leiate [siit](#).

JÄRGMISED SAMMUD

Käesolevas strateegias esitatakse raamistik, et laste seksuaalse kuritarvitamise kasvavale ohule oleks võimalik reageerida kõikehõlmavalt, olgu siis tegemist kuritarvitamisega **internetis või mujal**. Strateegia on ELi võetavate laste seksuaalse kuritarvitamise vastu võitlemise meetmete võrdlusraamistik aastatel **2020–2025**. Selle kaudu jagatakse teavet komisjoni seotud algatuste, näiteks **Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia** kohta, mis on kavas vastu võtta 2021. aasta alguses.

Komisjon **teeb** järgmistel kuudel ja aastatel **tihedat koostööd** ettevõtete, kodanikuühiskonna organisatsioonide, akadeemiliste ringkondade, praktikute, teadustöötajate, õiguskaitseasutuste, muude riigiasutuste ja muude asjaomaste sidusrühmadega ELis (sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukoguga) ning üleilmselt, et tagada **strateegias esitatud kaheksa algatuse tulemuslik uurimine ja rakendamine**.

Rakendada tuleks sobivat **õigusraamistikku**, et asjaomased osalejad (sealhulgas ettevõtted) saaksid tagada tulemusliku reageerimise. See puudutab ka uurimisi, ennetust ja ohvrite abistamist.

Laste seksuaalne kuritarvitamine on keeruline küsimus, mis eeldab kõigi sidusrühmade **maksimaalset koostööd**. Kõik peavad suutma, tahtma ja olema valmis tegutsema. Komisjon **teeb kõik võimaliku**, tagamaks, et nii ka läheks, arvestades **tungivat vajadust tulemuslike meetmete järele**.

Meie lapsed on nii meie tänane päev kui ka tulevik. Komisjon jätkab kõikvõimalike vahendite kasutamist, et tagada, et **miski ei võtaks** lastelt **nende tulevikku**.